

ATSIPRAŠAU!

PRIMA metodiniai nurodymai mokytojui darbui su filmu „Atsiprašau!“

Turinys

	Puslapis
Kodėl reikia mokomosios medžiagos patyčioms išvengti ar sustabdyti?	3
Kam ši priemonė skirta?	4
Tikslai: mokymo priemonės tikslas ir svarbiausi pagrindinio ugdymo tikslai	4
Struktūra ir trukmė	5
Naudotinos priemonės	6
Supažindinimas su „Primos“ mokomąja medžiaga	6
Užduočių, pateikiamų „Knygelėje mokiniams“, atsakymai su paaiškinimais ir metodiniais pasiūlymais	7
Elektroninė svetainė	16
Papildomi metodiniai pasiūlymai	16
Praktinė informacija	18
Pirmas priedas: du vaidmenų žaidimai	19
Antras priedas: kortelės „Primos“ stalo žaidimui	22
Leidinio metrika	24

Kodėl reikia mokomosios medžiagos patyčioms išvengti ar sustabdyti?

Saugi ir pozityvi aplinka klasėje yra labai svarbi ugdymo procesui. Vaikai, kurie gerai jaučiasi ir gali būti savimi, pasiekia geriausių mokymosi rezultatų. Tačiau tyrimai rodo, kad mokyklose patyčios- paplitęs reiškinys. Iš tyrimų rezultatų matyti, kad mažiausiai 10% vaikų aktyviai tyčiojasi iš kitų, o maždaug 10-15% vaikų yra patyčių aukos. Žinoma, kad tyčiojimasis patyčių aukoms gali turėti rimtų pasekmių. Jūs, mokytojas, turite suprasti ir turite imtis iniciatyvos palankiai atmosferai klasėje palaikyti arba sukurti. „Prima“ mokomoji medžiaga remiasi požiūriu, kad klasėje, žiūrint iš patyčių perspektyvos, veikia šešios vaikų grupės: patyčių vykdytojai, patyčių aukos ir didelė grupė stebėtojų, kuriuos toliau galima skirstyti į pritampančius, skatintojus, gynėjus ir atsiribojančius. Visos šios grupės, kartu su Jumis, ir kuria atmosferą klasėje.

„Prima“ metodas yra viena iš pripažintų strategijų Nyderlanduose, kaip išvengti patyčių arba jas sumažinti. Ši mokymo priemonė yra „Primos“ metodo dalis. Ji remiasi pozityviu požiūriu į jaunimą ir parengta filmo „Atsiprašau“ pagrindu. Šis filmas – populiaros Carry Slee knygos ekranizacija. „Prima“ metodas sudaro sąlygas sistemiskai spręsti patyčių problemą klasėje. Metodo rezultatai priklauso ne tik nuo faktorių mokykloje, bet ir nuo situacijos namuose. Kad į šią veiklą būtų įtraukiami ir tėvai, patartina, prieš pradėdant taikyti šį metodą, sukviesti tėvų susirinkimą ir juos apie tai informuoti.

Reikia siekti, kad mokiniai suprastų savo vaidmenį klasėje ir savo atsakomybę, kuriant gerą atmosferą. Kiekvienas prie to turi prisidėti. Ši mokymo priemonė nekelia tikslo pasiekti, kad visi mokiniai taptų draugais. Bet visi gali vienas su kitu kultūringai elgtis, kad kiekvienas klasėje jaustųsi saugus.

Kam ši priemonė skirta?

Ši mokymo priemonė yra parengta maždaug 9 - 16 metų moksleiviams.

Tikslai

Šios mokymo priemonės tikslai

- Supažindinti mokinius su patyčiomis ir priemonėmis jų išvengti, jas sumažinti arba sustabdyti.
- Padėti mokiniams suvokti savo elgesį ir savo atsakomybę atmosferos klasėje kūrimui.
- Ugdyti mokinius, kad jie galėtų ir drįstų prisiimti atsakomybę, susijusią su patyčiomis.

Svarbiausi pagrindinio ugdymo tikslai

Ši mokymo priemonė atitinka Mokymo programų kūrimo grupės parengtą mokymo planą. Ji apima žemiau nurodytus, Švietimo ministerijos nustatytus svarbiausius pagrindinio ugdymo tikslus.

Šnekamoji kalba

1. Mokiniai mokosi gauti informaciją iš šnekamosios kalbos. Jie mokosi nuolat tą informaciją rišliai perduoti žodžiu arba raštu.
2. Mokiniai mokosi teisinga forma ir turiniu pateikti informaciją ir jos prašyti, pateikti pasakojimą arba paaiškinimą, instruktuoti ir diskutuoti.
3. Mokiniai mokosi vertinti faktinę arba reiškiančią nuomonę informaciją, pateikiamą diskusijose arba pokalbyje, ir į ją argumentuotai reaguoti.

Rašomoji kalba

4. Mokiniai mokosi gauti informaciją iš informatyvių ir instrukcinių tekstų, įskaitant schemas, lenteles ir elektroninius šaltinius.
9. Mokiniai jaučia malonumą, skaitydami ir rašydami jiems nurodytus pasakojimus, eilėraščius arba informatyvius tekstus.

Orientacija į save ir pasaulį: žmogus ir visuomenė

34. Mokiniai mokosi rūpintis savo ir kitų žmonių fizine ir psichine sveikata.
37. Mokiniai mokosi elgtis, laikydamiesi visuotinai priimtų vertybių ir normų.

Meninė orientacija

54. Mokiniai mokosi reikšti savo jausmus ir patyrimą, komunikuoti naudodamiesi vaizdais, kalba, muzika, žaidimais ir judesiais

Struktūra ir trukmė

Ši mokymo priemonė yra parengta filmo „Atsiprašau!“ pagrindu. Naudotis mokymo priemone galima ir nemačius filmo. Knygelės mokiniams pradžioje pateikiama trumpa jo santrauka. Užduomių į filmą „Atsiprašau!“ galima rasti visuose knygelės mokiniams skyriuose. Citatos iš filmo naudojamos kai kuriose užduotyse, visi paveikslėliai taip pat iš jo paimti. Prieš dirbant su šia priemone, jums reikėtų perskaityti knygelę mokytojams ir knygelę mokiniams.

Atsižvelgdami į mokinių savarankiškumo lygį, galite vaikams patiems leisti savarankiškai susipažinti su knygele mokiniams, arba visiškai, arba dalinai aptarti knygelę klasėje. Patartina mokomąją medžiagą remtis įvairiomis progomis. Knygelę patogiu suskirstyti į šešias pamokas, vienai pamokai – vienas skyrius. Pamokai reikėtų skirti maždaug 30-45 minutes. Dėl baigiamųjų užduočių 21 ir 22 paskutiniajai pamokai prireiks daugiau laiko. Svarbu, kad, praėjus mokomąją medžiagą, per visus mokslo metus nuolat būtų sugrįžtama prie šios temos. Pasiūlymai, kaip tai padaryti, pateikiami šios metodinės priemonės skyrelyje „Papildomi metodiniai pasiūlymai“. Knygelę mokiniui sudaro šeši skyriai. Kiekviename skyriuje, pagal jame nagrinėjamą informaciją, pateikiama apie keturias užduotis. Toliau pateikiame trumpą kiekvieno skyriaus apibūdinimą.

1. Juokavimas ar patyčios

Juokavimas labai skiriasi nuo patyčių. Mokiniai susipažįsta su jų skirtumais.

2. Šešios rolės tyčiojantis

Tyčiojantis klasėje susidaro šešios mokinių grupės: patyčių auka (-os), patyčių vykdytojas (-ai), pritampantieji, skatintojai, gynėjai ir atsiribojantieji. Aprašomos šios šešios rolės ir mokiniai skatinami apsvarstyti, kokius jausmus jos sukelia.

3. Patyčios žeidžia

Šiame skyriuje toliau nagrinėjami jausmai, kuriuos sukelia patyčios. Mokiniai išmoksta juos suvokti ir mokosi suprasti, ką jaučia kitas.

4. Patyčios internetinėje erdvėje

Patyčios internetinėje erdvėje pastaraisiais metais vis labiau plinta. Šiame skyriuje aprašoma, kas yra patyčios internetinėje erdvėje ir ką galima padaryti, kad jų būtų išvengta ar jos sustabdytos.

5. Ką galima padaryti?

Šiame skyriuje mokiniai sudaro sąrašą trijų geriausių sprendimų, kurie padėtų patyčių išvengti arba su jomis kovoti. Taip pat sudaromas sąrašas svarbiausių patarimų – tiek patyčių vykdytojams, tiek jų aukoms – galinčių padėti išvengti patyčių arba jas sustabdyti.

6. Patyčių sustabdymas

Šis skyrius siejamas ne tik su klase, kuri dirba su „Primos“ mokymo priemone, bet visų pirma su visa ją supančia aplinka. Svarbu visą mokyklą, tėvus ir artimiausią vaikų aplinką supažindinti su visomis pastangomis, kurių imasi klasė kovoje su patyčiomis.

Naudotinos priemonės

„Prima“ mokomosios priemonės pagal filmą

„Atsiprašau!“ komplektą sudaro:

- mokomoji knyga mokiniams
- metodinė priemonė mokytojui
- filmo „Atsiprašau!“ plakatas
- pagal pageidavimą, DVD diskelis su filmu „Atsiprašau!“
(jį bus galima įsigyti)

Supažindinimas su „Primos“ mokomąja medžiaga

Pradžioje su mokiniais galite pažiūrėti filmą „Atsiprašau!“, sukurtą pagal Carry Slee knygą. Po to filmą galite aptarti klasėje. Filmą (arba ištraukos iš knygos „Atsiprašau!“) – gera priemonė aptarti patyčioms bendru požiūriu. Galite užduoti mokiniams tokius klausimus:

- Kurie filmo veikėjai yra svarbiausi? Kiek filme pagrindinių veikėjų: vienas ar daugiau?
- Kaip jums patinka Jochemas? Kodėl iš jo buvo tyčiojama? Kaip jis elgėsi su savo skriaudėjais? Ar jis galėjo reaguoti kitaip?
- Kas gali įsivaizduoti save Sanės vietoje? Kaip filme leidžiama suprasti, kad būtent jinai tyčiojasi?
- Kaip jums patinka Davidas ir jo laikysena patyčių klasėje atžvilgiu?
- Kaip manote, ar buvo galima išvengti Jochemo mirties? Kodėl? Kodėl ne?
- Ir t.t.

Po aptarimo klasėje pakabinkite filmo afišą.

Kitas būdas pradėti dirbti su šia mokymo medžiaga – sudaryti klasės kolektyvinį susitarimą. Daugelyje mokyklų mokslo metų pradžioje klasės surašo susitarimus, kuriuose numatoma, kaip mokiniai elgsis vienas su kitu ir su mokytojais. Susitarimai dėl patyčių – bendrojo susitarimo dalis. Kolektyvinių susitarimų tikslas – kurti klasėje geresnę atmosferą. Mokiniai nurodo vienas kitam, kaip jie to norėtų siekti ir kada kiekvienas geriausiai jaučiasi.

21 ir 22 užduotims atlikti papildomai reikės:

- visokių piešimo priemonių, žirklių, klijų ir pan.
- didelių popieriaus lapų
- filmavimo priemonių (filmavimo kameros, mobilaus telefono)

Galima pasiūlyti mokiniams po tokiu susitarimu pasirašyti arba užrašyti savo vardą, po to toks susitarimas pakabinamas gerai matomoje klasės vietoje. Susitarimas kartas nuo karto aptariamasis klasėje per visus mokslo metus (žr. skyrių „Papildomi metodiniai pasiūlymai“)

Kaip elgtis su vaikų reakcijomis

Gali pasitaikyti, kad vaikai per pamokas norės aptarti konkrečius atvejus iš klasės gyvenimo ir konkrečius mokinius. Patartina tas situacijas kartu aptarti. Panagrinėkite jas pritampančiųjų, skatintojų, gynėjų ir atsiribojančiųjų požiūriu. Ką jie padarė? Ko nepadarė? Ką galėjo padaryti kitaip?

Per pamokas atkreipkite dėmesį į neįprastas mokinių reakcijas. Mokinys gali, pavyzdžiui, pasidaryti labai tylus arba, atvirkščiai, labai atviras. Tokie signalai gali reikšti, kad mokinys yra susidūręs su patyčiomis arba iš jo yra tyčiojama. Aiškiai parodykite, kad jūs visas visų mokinių reakcijas laikote rimtomis. Jeigu mokinys per pamoką reaguoja labai emociškai, geriausia pasikalbėti su juo individualiai po pamokos.

Jeigu mokinys į tam tikrą informaciją reaguoja pernelyg abejingai, pabandykite įtraukti vaiką į vaidmenų žaidimą, ir ta tema gal būt jį emociškai labiau patrauks

Užduočių, pateikiamų „Knygelėje mokiniams“, atsakymai su paaiškinimais ir metodiniais pasiūlymais

Pirmas skyrius. Juokavimas ar patyčios

Juokavimas ir patyčios dažnai maišomi. Kartais šiuos reiškinius sunku atskirti. Juokavimas – nelinkintis blogo, patyčios – piktavalės. Patyčių atveju veikia nelygus galių pasiskirstymas, patyčios nuolat pasikartoja ilgesnį laiką. Dažnai patyčioms nėra aiškios priežasties.

→ 1 užduotis

Pirmoji situacija

Davidas, Nylsas ir Jusefas repetuoja muzikos studijoje. Mokinė iš jų mokyklos, Nynkė, ateina pasikalbėti, ar ji galėtų tapti jų grupės dainininke. Ji truputėlį padainuoja.

Vaikinai klausosi.

Jusefas: „Manau, kad turime naują dainininkę.“

Nylsas: „Ne ne, nieko iš to nebus.“

Nynkė žiūri truputėlį nustebusi.

Nylsas: „Tavo dainavimas tiek tiek primena Fobę „Drauguose“. [Mėgdžija jį dainuodamas] Smirdanti katė, smirdanti katė. Truputį neįtūnų? Gal būt galėtum prieš mūsų koncertus dalinti skrajutes.“

Nylsas įsivažiuoja. Nynkė jį iššaukiančiai nužvelgia.

Nylsas: „Gerai jau gerai, šauniai dainuojai.“

Antroji situacija

Klasėje dalijamos nuotraukos pasui. Kai mokytojas trumpam išeina, Sanė pasiima žirkles. Iš Jochemo nuotraukų ji vieną išsikerpa, atsiverčia savo užrašų knygutę ir joje įklijuoja nuotrauką. Flomasteriu užrašo: ČIA ILSISI JOCHEMAS. Sanė knygelis, juodas apvadas.

Labai panašu į užrašą ant antkapio.

Justinas: „Nu, ko mums Jochemas?“

Sanė: „O kaip tu manai? Nuo butukimo! Jį nuvežė į skerdyklą.“

Remko: „O gal nuo infarkto, kai veidrodyje išvydo savo šlykštų snukį.“

Dar kartą perskaityk antrąją sceną. Kaip vertini Sanės elgesį?

Atsakymas į klausimą, kaip mokiniai vertina Sanės elgesį, yra asmeninis. Mokiniai savo atsakymą turi paaiškinti.

Papildydami šią užduotį, antrosios situacijos tekstą galite panaudoti nedideliame vaidmenų žaidime. Tegul keturi vaikai atlieka Jochemo, Justino, Sanės ir Remko roles. Tegu jie suvaidina situaciją taip, kaip ji aprašyta. Dar kartą suvaidinkite tą situaciją, tačiau tegu vaikai pagalvoja, kaip jų personažai galėjo reaguoti kitaip. Kaip kitaip galėjo reaguoti Jochemas? Ką kitaip galėjo padaryti ar pasakyti Justinas ir Remko? Įjunkite penktą personažą. Ką galėjo tas personažas (kitas klasės mokinys) pasakyti arba padaryti, kad būtų sustabdytos patyčios?

Plačiau apie vaidmenų žaidimų organizavimą skaitykite skyrelyje „Papildomi metodiniai pasiūlymai“

→ 2 užduotis

Nuo „saugaus“ filmo konteksto (Užduotis 1) mokiniai pereina prie savo pačių situacijos. Jie individualiai užrašo juokavimo ir patyčių pavyzdžius iš klasės gyvenimo. Turėkite omenyje, kad ši užduotis gali sukelti stiprias emocijas. Taip pat gali atsitikti, kad mokiniai nieko negalės ar nedrįs parašyti. Tokiu atveju per daug jų neverskite. Palikite šią užduotį neatliktą, ir, esant reikalui, pasikalbėkite su mokiniais individualiai.

→ 3 užduotis

Paslėpti bedraklasio parkerį gali būti nekaltas pokštas. Pokštas gali tapti patyčiomis, jeigu tas pats mokinys nuolat paslepia to paties mokinio parkerį ir jeigu pastarojo elgesys rodo, kad tai jam pradeda nebepatikti. Skirkite keletą minučių mokinių poroms aptarti tą situaciją. Po to paprašykite keleta porų papasakoti visai klasei, apie ką jie kalbėjo.

→ 4 užduotis

Aprašytoje situacijoje vykdomos patyčios su asmeniniais daiktais. Po to mokinių prašoma įsijausti į Jochemo situaciją. Jie individualiai atsako į klausimą, ar taip galėtų atsitikti jiems patiems.

Antras skyrius. Šešios rolės tyčiojantis

Vykstant patyčioms, skiriamos šešios dalyvių rolės: patyčių vykdytojas (-ai), patyčių auka (-os), pritampantieji, skatintojai, gynėjai ir atsiribojantieji. Keturios pastarosios grupės bendrai dar vadinamos „tarpine“ grupe. Tarpinė grupė klasėje visada sudaro daugumą. Būtent per tarpinės grupės vaikus galima rasti sprendimus, kaip išvengti patyčių, jas sumažinti arba sustabdyti.

→ 5 užduotis

Teisingi atsakymai atspausdinti kursyvu.

1. Kas yra prisitaikantysis?
 - *Tas, kuris patyčių vykdytojui padeda tyčiotis. (J)*
2. Tas, kuris kitą tyčia skaudina ir tai daro nuolat, yra
 - *patyčių vykdytojas. (O)*
3. Tas, kuris mato patyčias, bet nepadedą vaikui, iš kurio tyčiojamasi, yra
 - *atsiribojantysis. (C)*
4. Vaikas, kuris nepasitiki savimi ir neturi daug draugų, gali lengvai tapti
 - *patyčių auka. (H)*
5. Kas yra gynėjas?
 - *Jis padeda vaikui, iš kurio tyčiojamasi, pasakydamas patyčių vykdytojui, kad pastarasis turi liautis. (E)*
6. Skatintojas yra tas,
 - *kuris aktyviai nedalyvauja patyčiose, bet skatina patyčių vykdytoją, pavyzdžiui, juokdamasis iš patyčių. (M)*

→ 6 užduotis

Jeigu vieną paskui kitą sudėsite teisingų atsakymų iš penktosios užduoties raidės, išeis vardas „Jochem“. Jochemas yra berniukas, iš kurio filme „Atsiprašau!“ tyčiojamasi.

patyčių vykdytojas – Sanė
patyčių auka – Jochemas
gynėjas – Vera/(Davidas)
pritampantis – Justinas/Remko
skatintojas – Jusefas (iš filmo nelabai aišku)
atsiribojantis – Nylsas/Davidas

Jeigu klasėje vyksta patyčios, šią užduotį galite pritaikyti mokinių aplinkai. Remdamiesi tam tikru kokrečiu atveju, galite paminėti keletą rolių, kurias atliko (kai kurie) klasės mokiniai. Tegu mokiniai daugiausia kalba apie save, o ne rodo į kitus. Galima mokinių paprašyti tikrai nurodyti savo rolę.

→ 7 užduotis

Šioje užduotyje pateikiami du klausimai

1. *Ką jūs galvojate apie Davido motinos nurodomą priežastį, kodėl Davidas ir jinai neužstoja žmonių, iš kurių tyčiojamasi? Kodėl jūs taip manote?*

Mokiniai pateikia savo asmeninę nuomonę. Paprašykite, kad jie ją pagrįstų

2. *Kas būtų pasikeitę, jeigu Davidas būtų užstojęs Jochemą?*

Davidas, tikriausiai, galėjo daug ką pakeisti. Jeigu daug atsiribojančiųjų susivienija ir kartu užstoja patyčių auką, besityčiojantysis galiausiai supranta, kad jo (jos) elgesys netoleruojamas.

→ 8 užduotis

Užduotyje pateikiami keturi klausimai.

1. *Kaip, jūsų nuomone, turėtų jaustis Davidas? Užrašykite, ką jaučia Davidas dėl elgesio Jochemo atžvilgiu ir dėl rolės, kurią jis bando atlikti.*

Galimi keli atsakymai. Vienas iš atsakymų galėtų būti, kad Davidas jaučiasi nusivylęs, kadangi jam nepavyko apginti Jochemo. Po šio įvykio Davidas taip pat gali jaustis nesaugus, ir tai gali būti jam paskata tylėti. Tegu mokiniai motyvuoja savo atsakymą. Kai kuriems gali būti sunku įsijausti į situaciją, kai kurie, gal būt, reaguos abejingai. Tokiems vaikams vaidmenų žaidimas būtų gera priemonė jų jausmams suprasti.

2. *Ką darytum tu, jeigu tu būtum Davidas ir atsitiktų kažkas panašaus?*

Galimi įvairūs atsakymai. Paskatinkite vaikus sklandžiai atsakyti į klausimą ir, reikalui esant, užduokite papildomų klausimų. Atsakymo „Taip man neatsitiks“ nepakanka.

3. *Kodėl, jūsų nuomone, Sanė tyčiojasi iš Jochemo?*

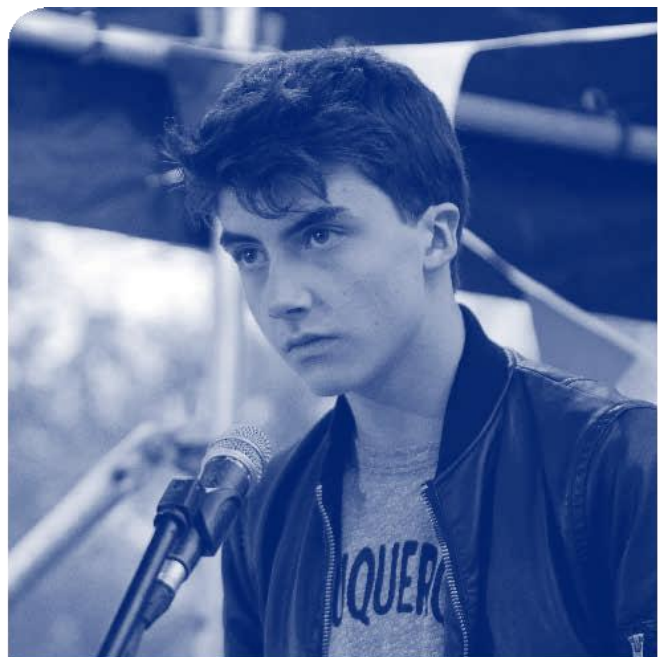
Iš filmo galima suprasti, kad Sanė tyčiojasi, nes sudėtinga jos situacija namuose. Namuose jai sunku, nes ji turi daug padėti savo neįgaliam tėvui. Tyrimai rodo, kad painiava ir konfliktiniai santykiai šeimoje gali būti paskata patyčioms (Olweus 2006). Taip pat žinoma, kad vaikai dažniausiai tyčiojasi, siekdami užsitikrinti grupėje palankią poziciją (Huitsing ir kt., 2012, ir Veenstra ir kt., 2010). Besityčiojantieji nori būti stiprūs ir populiarūs. Besityčiojantieji parodo aplinkiniams, kokie jie „kieti“.

4. *Kodėl tyčiojasi Remko ir Justinas?*

Remko ir Justinas yra tipiškai pritampantieji. Jie patys paprastai nepradeda tyčiotis, tačiau prisideda, jeigu pradeda Sanė. Pritampantieji dažnai tyčiojasi kartu, nes bijo, kad iš jų pačių nebūtų pradėta tyčiotis. Kartais jiems įdomu taip elgtis, ir jie galvoja, kad taip jie taps populiarūs grupėje.

Kaip ir pirmojoje užduotyje, čia pateikiama situacija iš filmo tinka vaidmenų žaidimui. Plačiau apie vaidmenų žaidimų organizavimą skaitykite skyrelyje „Papildomi metodiniai pasiūlymai“.

Trečias skyrius. Patyčios žeidžia

→ 9 užduotis

Galimi keli atsakymai. Aišku, kad Jochemas yra nusiminęs, bijo, jaučiasi vienišas ir nėra tikras, ką apie jį galvoja kiti. Jeigu vaikams sunku atsakyti į šį klausimą, jie gali pasinaudoti žodžiais, pateikiamais dešimtojoje užduotyje.

→ 10 užduotis

Šioje užduotyje pateikiami du klausimai.

1. *Kaip jaustumėsi tu, jeigu iš tavęs būtų tyčiojamosi?*

Mokiniai savo nuožiūra pažymi kryžiuokais emocijas būsenas. Galite paprašyti mokinių, kad jie paaiškintų savo pasirinkimą. Taip pat galite paprašyti mokinių suvaidinti tas emocijas. Paprašykite žiūrovų pasakyti, kokias emocijas jie matė.

- neužtikrintas
- išdidus
- liūdnas
- piktas
- netekęs vilties
- bejėgis
- patenkintas
- įsitempęs
- išsigandęs
- vienišas
- susirūpinęs
- jaučiantis palengvėjimą

Jeigu iš tavęs tyčiojamosi, labai palengvėja išsikalbėjus. Su kuo tokiu atveju tu kalbėtumeisi?

Mokiniai įrašo vieno arba keleto asmenų vardus. Tai yra asmenys, kuriais jie pasitiki ir su kuriais jaučiasi saugūs.

→ 11 užduotis

Angliškas veiksmažodis „to tune“ reiškia „nustatyti (radijo/televizijos programą/ stotį)“. Veiksmažodžio to „tune off“ oficialiojoje anglų kalboje nėra, bet pagal dainos ir filmo kontekstą jį galima suprasti kaip „išjungtas, išsijungęs“. Dainoje sakoma, kad daug vaikų „išsijungia“, kai jų akivaizdoje imama iš kažko tyčiotis. Jie tam nepasipriešina ir elgiasi taip, tarsi nieko nevyktų.

→ 12 užduotis

Mokiniai asmeniškai atlieka šią kūrybinę užduotį.

Ketvirtas skyrius. Patyčios internetinėje erdvėje

Patyčios internetinėje erdvėje yra patyčių forma, kuri pastaraisiais metais labai išplito. Jų pasekmės dažnai yra daug rimtesnės negu daugelis mano. Patyčios internete dažnai yra daug žiauresnės negu patyčios „realiame gyvenime“, kadangi patyčių vykdytojai lieka nežinomi. Kadangi patyčių auka nežino, kas iš jo tyčiojasi, tai gali sukelti stiprų nesaugumo jausmą. Iš daugelio patyčių internete aukų tyčiojamasi ir juos supančioje aplinkoje.

→ 13 užduotis

1. Ką nors

i	š	k	o ⁸	n	e	v	e	i	k	t ⁹	i
---	---	---	----------------	---	---	---	---	---	---	----------------	---

elektroniniame laiške, sms žinutėje arba kalbantis skaičiu.

2. Kažkam atsiųsti

g ³	r	a	s	i	n ¹²	a	n	č	i ¹⁰	ą
ž	i ⁷	n ¹⁶	u	t	ę					

3. Kieno nors kito vardu internetu užsakyti

p	r	e ¹⁷	k	e ¹⁹	s
---	---	-----------------	---	-----------------	---

4. Įdėti į internetą kieno nors nemalonių jausmų keliančias

n	u ¹	o	t ¹³	r	a	u	k	a	s
---	----------------	---	-----------------	---	---	---	---	---	---

5. Tyčia kam nors nusiųsti

v	i	r ¹⁵	u ⁵	s	ą
---	---	-----------------	----------------	---	---

6.

l	s	i ¹¹	l ⁶	a	u	ž ²	t	i
---	---	-----------------	----------------	---	---	----------------	---	---

į kieno nors kompiuterį.

7. Kam nors siųsti

p	i	k	t ¹⁸	a ⁴	v	a	l	e ¹⁴	s
---	---	---	-----------------	----------------	---	---	---	-----------------	---

sms žinutes.

Į langelius apačioje įrašykite skaičiais nurodytas raides.

Perskaitysite žodžių „tyčiotis elektroninėje erdvėje“ sinonimą.

u ¹	ž ²	g ³	a ⁴	u ⁵	l ⁶	i ⁷	o ⁸	t ⁹	i ¹⁰
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	-----------------

i ¹¹	n ¹²	t ¹³	e ¹⁴	r ¹⁵	n ¹⁶	e ¹⁷	t ¹⁸	e ¹⁹
-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

→ 14 užduotis

Teiginiai gali sukelti mokinių diskusijas. Prieikite prie mokinių grupelių ir pasiklausykite, ar jie diskutuoja. Pasirūpinkite, kad visi mokiniai gautų progą pasisakyti ir kad visos nuomonės būtų gerbiamos. Jeigu jūsų klasei tinka diskusijų metodas, skyrelyje „Papildomi metodiniai pasiūlymai“ rasite daugiau pasiūlymų kaip dirbti su teiginiais.

→ 15 užduotis

Be abejo, gali būti daug tokių patarimų. Bendrieji patarimai, pateikiami aštuonioliktoje užduotyje patyčių aukoms, patyčių vykdytojams, pritampantiesiems, gynėjams, skatintojams ir atsiribojantiesiems, dažniausiai tinka ir patyčių internetinėje erdvėje atveju. Pateikiame keletą pavyzdžių.

Patarimai vaikams

- Nereaguokite į elektroninį laišką arba sms žinutę. Tokiu atveju besityčiojantysis greitai nustoja juos sustinėjęs.
- Pakalbėkite apie tai su tėvais.
- Padarykite tokių elektroninių laiškų kopijas kaip „įrodymų medžiagą“ ir kreipkitės su jais į mokytojus arba mokyklos vadovybę.

Patarimai tėvams

- Nueikite pakalbėti į mokyklą, jeigu įtariate, kad patyčių vykdytojas yra iš tos pačios mokyklos. Visuotinė reakcija yra dažnai sėkmingiausia.
- Pakalbėkite su savo vaiku ir pasirūpinkite, kad jis neatsakytų į elektroninius laiškus arba žinutes.
- Blokuokite siuntėjus.
- Sukurkite savo vaikui kitą elektroninį adresą.

Patarimai mokytojams

- Pakalbėkite apie tai su savo mokiniais klasėje arba individualiai.
- Pakalbėkite su vaiko, iš kurio tyčiojama elektroninė erdvėje, tėvais. Dažnai atsitinka, kad tėvai per vėlai sužino, kas vyksta, nes jie nesidomi, ką jų vaikai veikia internete.

Patarimai mokyklos vadovams

- Per tėvų susirinkimą arba informacinėje knygelėje apie mokyklą supažindinkite tėvus, kaip mokykla kovoja su patyčiomis internete.
- Užtikrinkite, kad patyčių vykdytojams būtų taikomos poveikio priemonės.

→ 16 užduotis

Carry Slee knyga „Atsiprašau!“ išleista 1996 metais. Patyčių elektroninėje erdvėje tuo metu pasitaikydavo retai. Problema atsirado pastaraisiais metais. Filmas yra šios knygos ekranizacija, o filmo kūrėjai nusprendė iš esmės remtis jos siužetu.

Penktas skyrius. Ką galima padaryti

→ 17 užduotis

Sprendimų gali būti įvairių. Pateikiame keletą pavyzdžių.

- Negalima ko nors koneveikti.
- Nieko negalima vertinti pagal išvaizdą.
- Nė vieno negalima atskirti. Visi priimami žaisti.
- Šnekėjimas apie patyčias nėra skundimas.
- Visada yra gerai ką nors pagirti.
- Kiekvieną reikia išklaudyti.
- Ir t.t.

Vaikų siūlomi sprendimai tikrai tada yra vertingi, jeigu jie atitinka tris kriterijus.

1. Sprendimas turi būti saugus. Saugus sprendimas yra toks, dėl kurio nė vienas nebijo būti įžeistas.
2. Sprendimas turi būti sąžiningas. Esant sąžiningam sprendimui, visi gerai jaučiasi.
3. Sprendimas turi būti geras. Geras sprendimas sustabdo patyčias arba padeda mokiniui, iš kurio tyčiojamasi.

Kartu su vaikais patikrinkite, ar visi sprendimai iš geriausiųjų trejetuko atitinka šiuos kriterijus. Taip pat su mokiniais aptarkite, kaip vieni kitiems priminsite apie šiuos susitarimus. Klasėje pakabintas didelis plakatas, kuriame surašyti visi šie sprendimai, padėtų vizualiai priminti juos. Tokį plakatą galima padaryti, atliekant 22-ąją užduotį.

→ 18 užduotis

Aštuonioliktąją užduotį sudaro trys dalys.

1. Perskaitykite patarimus patyčių vykdytojams. Kurie trys patarimai jums atrodo geriausi? Sunumeruokite šiuos patarimus pagal svarbą. Svarbiausiajam suteikite pirmąjį numerį.

Kiekvienas mokinys sudaro savąjį geriausių patarimų trejetuką.

2. Įsivaizduokite, kad Jochemui iš filmo „Atsiprašau!“ suteikiama teisė išrinkti geriausią patarimą patyčių aukai. Kokį patarimą jis išrinktų?

Kiekvienas mokinys pažymi savo atsakymą.

3. Kiekvienai likusiai iš keturių patarimų grupei patys sugalvokite dar po vieną patarimą. Užrašykite juos.

Galimi įvairūs atsakymai. Tegul mokiniai juos aptaria grupelėse, o paskui visi kartu klasėje.

→ 19 užduotis

Galimi įvairūs atsakymai. Pateikiame keletą pavyzdžių.

- Visi mokytojai turi susitarti, kaip kovoti su patyčiomis. Taip būtų pasiekta, kad taisyklės visoje mokykloje būtų vienodos.
- Kasmet visoje mokykloje galėtų būti organizuojama savaitė prieš patyčias.
- Mokyklos aikštėje sukurti simbolį (plytelę, piešinį ant sienos, skulptūrą), rodantį, kad patyčios mokykloje netoleruojamos.
- Ir pan.

Šeštas skyrius. Patyčių sustabdymas

→ 20 užduotis

Tai – užduotis-vaidmenų žaidimas. Jeigu mokiniai prie vaidmenų žaidimų neįpratę, svarbu, kad jūs su mokiniais nuodugniai ją išnagrinėtumėte ir jai gerai pasiruoštumėte. Skyrelyje „Papildomi metodiniai pasiūlymai“ rasite daugiau informacijos apie vaidmenų žaidimus. Po vaidmenų žaidimo mokinių galite paklausti, kokia jų nuomonė apie mokytojų vaidmenį per darbo savaitę. Kur buvo mokytojai, kai mokiniai valgė? Ar turi jie per darbo savaitę visada ir visur prižiūrėti mokinius?

→ 21 užduotis

Pagal šią užduotį mokiniai parengia pokalbį. Pokalbis turi du tikslus. Pirma, mokiniai peržengia klasės ribas ir bendrauja su asmenimis iš platesnės aplinkos, jiems mokiniai gauna progą papasakoti, kas daroma jų klasėje kovojant su patyčiomis. Antra, per pokalbius mokiniai gauna dar daugiau pasiūlymų ir sprendimų, kaip kovoti su patyčiomis. Konsultuokite mokinius, jiems sudarant klausimus ir planuojant pokalbius.

→ 20 užduotis

Šios baigiamosios kūrybinės užduoties tikslas – paskatinti mokinius dalintis mintimis apie patyčias su juos supančia aplinka. Jie skleidžia savo žinias ir supažindina žmones, kokių veiksmų jie imasi prieš patyčias. Platus aplinkinių palaikymas – palankus veiksnys patyčių išvengti arba jas sustabdyti.

Elektroninė svetainė

Daugiau informacijos apie „Prima“ metodą galite rasti svetainėje prima.veiligheid.nl

Papildomi metodiniai pasiūlymai

Praėjus šią mokomąją medžiagą, patartina klasėje nuolat sugrįžti prie patyčių temos. Pateikiame keletą pasiūlymų, ką būtų galima veikti per visus mokslo metus.

Pokalbiai klasėje

• Apie susitarimus

Nuolatinis patyčių temos nagrinėjimas per pokalbius veikia preventyviai, taip pat gali atskleisti beprasidedančias patyčias. Jeigu projekto pradžioje sudaromi klasės susitarimai, juos kartas nuo karto galima aptarti. Galima aptarti vis kitą susitarimą. Kiekvienam mėnesiui galima pasirinkti vieną susitarimo punktą. Tą mėnesį didžiausias dėmesys skiriamas būtent tam punktui. Pokalbyje jis ir aptariamas. Ar mokiniai jo laikosi? Ar mokiniams sunku jo laikytis? Ką jie daro, jeigu pastebi, kad kitas mokinys susitarimo nesilaiko? Kaip gali mokiniai vieni kitiems padėti laikytis susitarimų?

Už susitarimų laikymąsi jūs galite skatinti, už nesilaikymą – taikyti nuobaudas. Labai svarbus yra pozityvaus elgesio skatinimas.

• Apie knygas

Be „Atsiprašau!“, yra ir daugiau knygų vaikams, nagrinėjančių patyčių temą. Pokalbiuose galima jas aptarti. Jūs galite nurodyti vaikams tokią knygą perskaityti arba garsiai ją paskaityti klasėje.

• Apie žinias

Paprašykite mokinių išsikirti žinutę iš laikraščio ir atsinešti ją į mokyklą. Žinutė turi būti apie patyčias arba apie gerą darbą, kurį vienas žmogus padarė kitam. Mokinys garsiai perskaito žinutę ir aptaria ją su kitais mokiniais.

Debatai (diskusijos)

Keturioliktojoje užduotyje mokiniai aptaria penkis teiginius apie patyčias elektroninėje erdvėje. Jeigu tokia užduotis jūsų mokiniams tinka, mokinių grupelėse galite organizuoti diskusijas ir apie kitus teiginius. Tai gali būti teiginiai filmo pagrindu, bet jūs galite suformuluoti ir bendresnius teiginius. Mokiniai taip pat gali pasiūlyti ir savo teiginių. Pateikiame keletą pavyzdžių.

- Iš Jochemo nebūtų tyčiojama, jeigu jis išmokytų apsiginti (iš filmo)
- Davidas tiek pat kaltas dėl Jochemo mirties, kiek ir Sanė (iš filmo)
- Jeigu aš pamatau, kad iš kažko tyčiojama, pranešu mokytojui
- Aš labai blogai pasijuntu, kai matau patyčias
- Ir t.t.

Vaidmenų žaidimai

Dvidešimtoji užduotis yra vaidmenų žaidimas. Jeigu jūsų mokiniams patinka vaidmenų žaidimai, juos galite panaudoti dažniau. Trys galimų situacijų pavyzdžiai, kuriuos jūs galite panaudoti, pateikiami šių metodinių nurodymų Pirmajame priede „Trys vaidmenų žaidimai“. Pirmasis pavyzdys yra scena iš filmo „Atsiprašau!“. Pateikiama scenos transkripcija. Antrasis ir trečiasis pavyzdžiai yra situacijos, nesusijusios su filmu.

Šių pavyzdžių vaidmenų aprašymus galite užrašyti ant atskirų lapelių ir išdalinti žaidėjams. Jūs garsiai perskaitote bendrą situacijos tekstą. Žaidėjai savo rolei ruošiasi iš gautų lapelių. Vaikai, negavę vaidmens, stebi vaidmenų žaidimą. Jūs stengiatės kuo mažiau kištis į situacijos perteikimą. Įsikiškite, tikrai jeigu visiškai susipainiojama. Žaidimas neturi tęstis per ilgai. Maždaug penkių minučių paprastai pakanka. Žaidimui pasibaigus, aptarkite jį su žaidėjais ir žiūrovais. Pradėkite nuo klausimo, ką žaidėjai galvoja apie savo vaidmenį. Paklauskite, kaip jie jautėsi savo rolėje. Ar jiems buvo sunku ar lengva, malonu ar nemalonu perteikti situaciją kito asmens požiūriu? Po to įtraukite žiūrovus: tegu jie papasakoja, ką jie matė, ir paklauskite jų, ką jie mano apie žaidime pateiktą sprendimą. Ar jie būtų pasielgę taip pat? Galima pakartoti vaidmenų žaidimą su mokiniais, siūlančiais kitokių sprendimus. Dėl to vaidmenų žaidimas gali išeiti visai kitoks.

Vaidmenų žaidimas yra efektyvus būdas, leidžiantis mokiniams pajusti, ką reiškia „būti kažkuo kitu“. Atkreipkite dėmesį į kai kuriuos svarbius dalykus.

- Skirkite mokiniui, linkusiam tyčiotis, patyčių aukos vaidmenį. Tikslas – padėti besityčiojančiam įsijausti į patyčių aukos emocinę būseną.
- Skirkite linkusiam tyčiotis mokiniui „tarpinės grupės“ atstovo, nepritariančio patyčioms, vaidmenį: taip atkreipiamas besityčiojančiojo dėmesys į kitų mokinių nepritarimą. Jis, gal būt, susimąstys apie savo paties elgesį.
- Niekada neskirkite mokiniui, iš kurio tyčiojama, patyčių vykdytojo vaidmens! Šis vaidmuo pareikalautų iš patyčių aukos pernelyg daug naujų savybių. Be to, tokiu būdu paremtumėte mintį, kad patyčių klausimą galima išspręsti, pačiam pradėjus tyčiotis iš kitų.
- Nesiūlykite vaidmenų žaidimų, kuriuose patyčių aukos turėtų ieškoti sprendimų. Pasitikėjimą geriau ugdyti netiesiogiai, per vaidmenis tarpinės grupės atstovų, kurie priešinasi patyčioms. Mokiniai, iš kurių tyčiojama, gali atlikti „gynėjų“ vaidmenis, kurie užstoja patyčių aukas. Šias savybes mokiniai, iš kurių tyčiojama, gali išsiugdyti, ir jos yra pageidautinos.
- Paprasti daiktai, tokie kaip kepurė, šalikėlis arba papuošalas, padeda vaikams įsijausti į savo vaidmenį.
- Skirstydami mokinius į grupes, pasistenkite, kad vieną grupelę nepatektų vien tikrai besityčiojantieji arba vien tikrai patyčių aukos. Grupelės turi būti mišrios.

„Primos“ stalo žaidimas (tinka bendrojo ugdymo mokykloms)

„Prima“ stalo žaidimą galima žaisti, papildant arba užbaigiant pamokų kursą apie patyčias arba vėl prisimenant tą temą. Šiam žaidimui mokiniai jau turi turėti žinių apie patyčias. Mokiniams pirmiausia reikia pasigaminti žaidimo lentą ir žaidimo korteles. Pasiruošimui prireiks maždaug pusės valandos. Pats žaidimas tęsiasi daugiausia pusantros valandos. Žaidimui dar reikia žaidimo kauliukų. Suskirstykite mokinius maždaug po keturis. Kiekviena grupelė atskirai pasidaro savo žaidimą ir juo žaidžia. Galima suorganizuoti žaidimą taip, kad maždaug keturių mokinių grupelės žaistų viena prieš kitą.

• Kaip pasigaminti žaidimą ir korteles

Ant didelio balto popieriaus lapo nusipieškite stalo žaidimą iš langelių su starto ir finišo langeliais. Pakanka dvidešimties langelių. Šešis pasirinktus (ne iš eilės) langelius nuspalvinkite mėlynai, du – raudonai. Kitus langelius palikite baltus. Nukopijuokite žaidimo korteles ant raudono ir mėlyno popieriaus lapų ir jas iškirpkite (korteles rasite šios Metodinės priemonės Antrajame priede „Kortelės „Primos“ stalo žaidimui“). Jeigu norite, galite papildomai susikurti keletą savo kortelių. Ant mėlynų kortelių surašyti klausimai apie patyčias, ant raudonųjų nurodytos užduotys, kurias reikia atlikti.

• Žaidimo taisyklės

Mokiniai paeiliui meta kubelį su akutėmis ir perkelia savo kauliuką į priekį per tiek langelių, kiek jiems iškrenta taškų. Jeigu žaidėjas sustoja ant mėlyno arba raudono langelio, jis pasiima atitinkamos spalvos kortelę ir atsako į klausimą (mėlyna kortelė) arba atlieka užduotį (raudona kortelė). Jeigu žaidėjas sustoja ant balto langelio, jam nieko daryti nereikia, o kubelį metą kitas pagal eilę žaidėjas. Laimi žaidėjas arba komanda, pirmasis (-oji) pasiekęs (-usi) finišo langelį.

Praktinė informacija

Skelbiame naudingas elektronines svetaines, kur galite rasti naudingos praktinės informacijos.

Elektroninis puslapis www.bepatyciu.lt. Čia mokyklos komandos gali rasti klausimyną patyčių mastui įvertinti, parengtą Vaikų linijos darbuotojų ir kitas rekomendacijas: „Kordinavimo grupės suformavimas“, „Mokyklos strategijos parengimas“, „Patyčių masto mokykloje įvertinimas“, „Viečių, kuriose patyčios vyksta dažniausiai, stebėjimas“, „Konferencija“, „Suaugusiųjų informavimas apie vykstančias patyčias“.

Filmą „Atsiprašau!“ rekomenduojame rodyti ne tik jaunimui, bet demonstruoti tikslinėms patyčių prevencijos koordinavimo grupėms, visai mokyklos bendruomenei.

Edukacinę filmo medžiagą papildyti specialistų patarimais iš nurodytos interneto svetainės: „Klasės taisyklų sukūrimas“, „Klasės valandėlės“, „Pageidaujamo mokinių elgesio skatinimas“, „Mokytojo elgesio pavyzdys“, „Bendradarbiavimo tarp mokinių skatinimas“. Vykdamas prevenciją klasės lygmeniu,

būtina patyčių prevenciją integruoti į mokymo planus, o filmą „Atsiprašau!“ ir edukacinę medžiagą galima rekomenduoti 9-12 klasių dorinio ugdymo (etikos, tikybos), pilietiškumo pagrindų mokytojams ir klasių vadovams įtraukti į pamokų ir ugdomosios, socialinės veiklos planus.

Vaikų linija – nemokamas numeris 116 111, dirba nuo 11 iki 21 val. kiekvieną dieną. Gali skambinti vaikai ir paaugliai iki 18 m. Teikia pagalbą ir internetu www.vaikulinija.lt

Jaunimo linija – nemokamas numeris 8 800 288 88, savanoriai dirba visą parą. Skirta įvairaus amžiaus jauniems žmonėms. Teikia paramą ir laiškais: <http://www.jaunimolinija.lt/laiskai/>.

Pirmas priedas: trys vaidmenų žaidimai

Pirmas vaidmenų žaidimas: situacija iš filmo „Atsiprašau!“

Jochemą, Sanės nurodymu, mokykloje sumušė Justinas ir Remko. Apie tai Jochemas nenori nekalba, net su savo motina, nes jis nenori jos liūdinti. Tačiau nubrozdinimai ir mėlynės kalba už save, todėl motina pradeda su juo pokalbį.

Situacija

Jochemas įeina į svetainę. Jo motina iš karto pamato, kas įvyko. Ji trumpam užmerkia akis.

Motina: Ir vėl?

Jochemas sunkiai (nes jam skauda) sėdasi ant sofos.

Motina: Vėl tas pats?

Jochemas nieko nesako. Motina susirūpinasi žiūri į jį. Kartojasi tas pats, kas jau ne kartą yra buvę.

Motina: Gal man paskambinti direktoriui?

Jochemas (purtydamas galvą): Nenoriu būti nepritapėlis klasėje.

Motina: Pranešiu mokyklai, kad tu sergi. Kol apgysi.

Jochemas pritariamai linkteli. Motina atsisėda šalia jo ir nori paglostyti jo skaudančią ranką. Jochemas ją atitraukia.

Motina: Kaip man tave paguosti, Jochemai? Ar žino tie banditai, kad jie ir tai iš mūsų atima?

Jochemas bando nuraminti motiną.

Jochemas: Mama, juk žinai, kaip sakoma: jeigu tavęs neužmuš, tai tu tik sustiprėsi.

Antras vaidmenų žaidimas: penki berniukai

Per pertrauką Marko pareiškia savo draugams Timui ir Jostui, kad tą liurbį Pėterį reikia nuvilioti į nuošalią vietą. Marko pyksta ant Pėterio, kad per rašomąjį negalėjo nuo jo nusirašyti ir dėl to gavo blogą pažimą. Draugai prispaudžia Pėterį prie sienos. Mokytoja ir kiti mokiniai jų nemato. Timas ir Jostas stovi Pėteriui iš šonų ir laiko jį prispaudę prie sienos. Marko atsistoja priešais Pėterį. Marko įsiutęs ir mėgaujasi tuo, kad Pėteris pagaliau „pričiuptas“. Tuo mėgaujasi ir Timas su Jostu. Pėteris tyli, jis iš pradžių dar bandė ištrūkti, bet vienas jis negali trijų įveikti.

Marko grasina Pėteriui. Jis siunta, kad per rašomąjį nepavyko nusirašyti. Pėteriui dabar reikės už tai „užmokėti“. Kadangi Pėteris tyli, Timui „pasirodo“, kad Pėteris prastai girdi. Dėl to Marko iš visų jėgų sušunka Pėteriui į ausį: „Šūdžius!“ Iš skausmo perkreiptu veidu Pėteris griebiasi už ausies.

Tuo metu pro šalį eina Tomas ir Stefanas. Jie mato, kas vyksta. Tomas paklausia, kaip sekasi trims skriausti vieną. Marko įsiutęs sako, kad per Pėterį jis už rašomąjį gavo vieneta, ir Pėteris už tai turi atsakyti. Stefanas sako, kad tai nesąmonė, ir kad Marko turįs pats ruoštis testui. Abu draugai nutaria, kad Pėterį reikia palikti ramybėje – juk jis nepadarė nieko blogo! Timas ir Jostas paleidžia Pėterį ir susigėdę nueina. Marko nuseka jiems iš paskos. Pralinksmedžęs Pėteris nueina su Tomu ir Stefanu.

Vaidmenų aprašymai

• Pėteris

Iš Pėterio jau seniai tyčiojama. Jis savo išvaizda niekuo neišsiskiria, todėl iš jo tyčiojama ne dėl išvaizdos. Dėl patyčių Pėteris labai sielojasi, bet jam nepavyksta rasti priemonių joms sustabdyti. Jis dažnai bando pasipriešinti skriaudėjams, bet jie vis pasirodo besą už jį stipresni. Jis dėl to pyksta ir liūdi.

• Marko

Marko didžiausias patyčių vykdytojas. Iš tiesų jis yra tarsi vadeiva grupelės, nuolat besityčiojančios iš Péterio. Jam patinka tyčiotis: tai atrodo „kieta“ ir kiti mokiniai žiūri į jį su pagarba.

• Timas ir Jostas

Timas ir Jostas daro viską, kad būtų draugai su Marko. Jie yra pritampantieji. Jie galbūt nelabai supranta, kodėl dabar tyčiojama iš Péterio, bet tai jiems nelabai ir svarbu. Sprendžia Marko, jam prieštarauti reikštų nebepriklausyti jo grupei.

• Tomas ir Stefanus

Tomas ir Stefanus palaiko Péterį. Jie žino, kad Marko tyčiojasi iš kitų, ir jie tam nepritaria. Jie mano, kad Marko – nemalonus tipas. Jų nuomone, Péteris – neblogas vaikinai, ir jie jo gailisi. Neseniai jie nutarė, kad, jeigu jie pamatys Marko ir jo draugus tyčiojantis iš Péterio, jie jį užtars.

Trečias vaidmenų žaidimas: šešios mergaitės ir vienas berniukas

Šiandien Kim gimimo diena ir ji atsinešė į mokyklą mandarinų, kad pavaišintų klasę. Po skambučio Kim ir jos draugė Anė eina mokyklos koridoriumi į savo klasę. Kiek toliau koridoriuje stovi Karina, Marlusė ir Markas, visi trys iš Kim klasės. Karina ir Marlusė šnibžda Markui į ausį ir bando jį įkalbėti, kad, kai Kim eis pro šalį, išmuštų jai iš rankų mandarinų maišelį. Jos kikena ir laukia, kas gi čia bus.

Kai Kim ir Anė priartėja prie trijulės, Markas stipriai trenkia per mandarinų maišelį. Maišelis suplyšta, ir mandariniai išbyra ant grindų. Trijulė besišaipydama nueina. Visi trys elgiasi tarsi tai toliau jų neliečia. Kim sumišusi pasilenkia ir ima rinkti savo mandarinus. Anė žiūri į nueinančią grupelę. Nieko nesakydama, ji pasilenkia ir padeda Kim.

Ilsė ir Fatma mato šią niekingą Marko, Karinos ir Marlusės išdaigą. Tai jau nebe pirmas kartas, kai jie šitaip skriaudžia Kim. Jos nusprendžia to nebepakęsti ir, susikibę už rankų, nueina prie smurtautojų. Jos sako, kad jie pasielgė niekingai ir kad jie turi liautis tyčiojėsi iš Kim. Jeigu jos dar kartą tai pamatys, tai jos apie tai pasakys mokytojai!

Vaidmenų aprašymas

• Kim

Iš Kim tyčiojamasi jau seniai. Jos išvaizda niekuo neišsiskiria, todėl iš jos tyčiojamasi ne dėl išvaizdos. Kim nėra labai populiari klasėje, tačiau ji nėra ir visiškai vieniša, nes turi vieną gerą draugę, Anę. Kim nesipriešina patyčioms ir nedrįsta nieko pasakyti prieš. Patyčios ją labai žeidžia, tačiau ji nežino, kaip joms pasipriešinti. Patyčios nuolat kartojasi.

• Anė

Anė yra Kim draugė. Jai labai nepatinka, kad iš Kim taip tyčiojamasi, tačiau ji nežino, kaip situaciją būtų galima pakeisti. Ji nedrįsta Kim atvirai užstoti, juo labiau pasakyti ką nors prieš Kim skriaudėjams. Anė padeda Kim jau po įvykio, bet, vykstant patyčioms, ji tyli. Ji, žinoma, pyksta ant Kim skriaudėjų.

• Karina, Marlusė ir Markas

Jie visi trys mokosi vienoje klasėje su Kim. Iš Kim lengva tyčiotis, nes ji niekada nepasipriešina. Visokiais būdais jie stengiasi parodyti Kim, kad ji yra pašalinė. Patyčias nuolat pradeda Karina, likusieji du nori būti su ja draugai, todėl jai pritaria. Draugauti su Kim yra gėdinga, su Karina – atvirkščiai. Tyčiojamasi slaptai, taip, kad nematytų mokytojai.

• Ilsė ir Fatma

Ilsė ir Fatma taip apt mokosi Kim klasėje. Jos populiarios ir turi daug draugų ir draugių. Joms nepatinka, kad Karina, Marlusė ir Markas tyčiojasi iš Kim. Jos užjaučia Kim ir nemato tame nieko linksmo. Ilsė ir Fatma nori, kad Karina, Marlusė ir Markas paliktų Kim ramybėje. Nors joms truputėlį baugu, jos nutaria kažką bendrai daryti, jeigu patyčios ir vėl pasikartos. Galbūt taip jos padės Kim

Antras priedas: kortelės „Primos“ stalo žaidimui

Mėlynos kortelės (kopijuoti ant mėlyno popieriaus)

<p>Išvardink keletą patyčių rūšių. Kokiais būdais galima iš ko nors tyčiotis?</p>	<p>Jeigu žinotum, kad iš kažko iš tavo klasės tyčiojamasi, ar pasakytum apie tai mokytojui (-ai)? Kodėl? Ką galvoja kiti?</p>
<p>Kuo skiriasi juokavimas nuo patyčių? Ar kiti vaikai taip pat galvoja?</p>	<p>Kaip galima atpažinti patyčių vykdytoją? Išvardink keletą požymių.</p>
<p>Kaip galima atpažinti patyčių auką? Nurodyk keletą požymių.</p>	<p>Ką darytum, jeigu pamatytum, kad iš kažko iš tavo klasės tyčiojamasi? Ką darytų kiti?</p>
<p>Kas yra atsiribojantysis? Nurodyk keletą požymių.</p>	<p>Kaip galima padėti patyčių aukai?</p>
<p>Kas yra patyčios elektroninėje erdvėje? Išvardyk tris jų rūšis</p>	<p>Patark, kaip galima išvengti patyčių elektroninėje erdvėje. Tegu kiti papildo.</p>
<p>Kur gali anonimiškai kreiptis, jeigu nori pakalbėti apie tai, kaip tu jautiesi? Gal kiti turi kitų pasiūlymų?</p>	<p>Ar, tavo nuomone, iš mokinių, iš kurių tyčiojamasi dabar, bus taip pat tyčiojamasi, kai jie bus vyresni? Kodėl?</p>
<p>Tas, kuris per pertrauką dažnai būna vienas, turi mažai draugų, retai būna linksmas ir tikrai paskutinis pakviečiamas žaisti, tikriausiai yra</p>	<p>Kaip atpažinti pritampantįjį? Išvardink keletą požymių. Kiti žaidėjai gali padėti.</p>
<p>Ar tau patiktų būti gynėju? Kodėl?</p>	<p>Kodėl, tavo nuomone, patyčios, net ir žodinės, žeidžia? Ką mano kiti?</p>

Raudonos kortelės (kopijuoti ant raudono popieriaus)

<p>Pažaiskite žaidimą „paliesk kelią“. Žaidžiama poromis. Sustokite vienas prieš kitą su viena ranka ant nugaros. Stenkis paliesti priešais stovinčiojo (-sios) kojos kelią. Jeigu pavyksta, gauni tašką. Žaidimas trunka vieną minutę. Kas surinko daugiausia taškų?</p>	<p>Nurodyk vieną kiekvieno žaidėjo gerą savybę. Gerosios savybės yra asmens teigiami požymiai.</p>
<p>Pasakyti komplimentą: reikia kam nors pasakyti kažką malonaus. Pavyzdžiui: „tu labai gražiai atrodei“. Pasakyk komplimentą mokiniui (-ei) tau iš kairės. Jis (ji) tau padėjo ir pasako komplimentą greta esančiam (-iai). Žaidimas tęsiamas, kol kiekvienas išgirsta jam (jai) skiriamą komplimentą.</p>	<p>Pasikeiskite vietomis. Pasirink ką nors, su kuriuo norėtum pasikeisti vietomis. Pasikeisk.</p>
<p>Pašnibždėk žodį, susijusį su tema „patyčios“, į ausį savo kaimynui (-ei) iš kairės. Jis (ji) pašnibžda, ką jis išgirdo, šalia stovinčiam mokiniui. Žodis taip turi būti pašnibždėtas visiems žaidimo dalyviams. Paskutinysis mokinys žodį pasako garsiai. Ar tai pats pats žodis, kuriuo žaidimas buvo pradėtas?</p>	<p>Užrištomis akimis atspėk, kas stovi prieš tave. Išrink, kam užrišti akis. Po to išrink tą, kuris turi atsistoti prieš užsimerkusį. Tai reikia atlikti nekalbant. Tada tegu mokinys užrištomis akimis atspėja, kas stovi prieš jį. Galima liesti.</p>
<p>Paimk popieriaus lapelį ir parkerį. Vienu-dviem sakiniais parašyk ką nors malonaus priešais sėdinčiam (-iai) žaidėjui (ai). Laiškelį jam (jai) perduok asmeniškai.</p>	<p>Pasikeisk žaidimo kauliuku ir vieta stalo žaidimo lentoje su mokiniu, kuris sėdi tau iš dešinės.</p>

Leidinio metrika

Ši knygelė yra draugijos „VeiligheidNL“ leidinys, parengtas bendradarbiaujant su Zorn leidykla. Šis leidinys yra „Prima“ metodo sudėtinė dalis. „Prima“ metoda remia Nyderlandų vaikų pašto ženklų draugija (Stichting Kinderpostzegels Nederland).

© „VeiligheidNL“ draugija, 2013

prima.veiligheid.nl

Užsakymo numeris 5760

Užsakyta Zorn leidykloje

Telefonas: 071 514 91 40 W

Interneto parduotuvė :

www.kenmerk.nl

veiligheid → **nl**

KENMERK.nl

KINDERPOSTZEGELS
voor kinderen door kinderen